

Informatienota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Voortgang uitvoeringsprogramma duurzaamheid Druten

In de raadsvergadering van 28 oktober 2018 is de “Routekaart Energieneutraal Druten 2040” vastgesteld. Daarbij is besloten een en ander uit te werken in een programma en projecten en het aantrekken van een programmamanager duurzaamheid hiervoor. Op 1 maart 2019 is de programmamanager gestart met het opstellen van een uitvoeringsprogramma die in het najaar ter vaststelling zal worden aangeboden.

In deze informatienota staat de voortgang in het uitwerken van projecten en het opstellen van een uitvoeringsprogramma centraal en nadrukkelijk niet de voortgang in termen van gerealiseerde TJoules en CO2 reductie (monitoring). Dit laatste volgt eind van het kalenderjaar en zal gebeuren volgens een landelijke methodiek.

Uitvoeringsprogramma duurzaamheid in de maak en najaar 2019 klaar:

In de Routekaart is een 11-tal punten benoemd die richting moeten geven aan het bereiken van een energieneutraal Druten in 2040. In het team duurzaamheid wordt in overleg met collega's uit diverse teams handen en voeten gegeven aan integraal werken en tegelijkertijd het harmoniseren van beleid en projecten in Druten en Wijchen. Het afstemmen van rollen, verantwoordelijkheden en budgetten vormt het sluitstuk hiervan. Vóór de zomer is er ambtelijk een eerste opzet van het uitvoeringsprogramma besproken. Hier zal een vervolg aan gegeven worden door in teams de rollen en budgetten te bepalen waarna een consultatie bij diverse stakeholders zal plaatsvinden. Het doel is het uitvoeringsprogramma in de raad van november vast te laten stellen.

Uw raad heeft ook ingestemd met een werkbudget van €100.000. Er hebben nog geen substantiële uitgaven plaatsgevonden.

1. Energiebesparing

De energiebesparing moet naar een hoger plan, zeker richting **bedrijven**. Dat betekent enerzijds opereren in lijn met de regionale aanpak, in samenwerking met de ODRN. Bedrijven informeren over, stimuleren tot en waar nodig intensief begeleiden bij het nemen van energiebesparende maatregelen, zeker die maatregelen die in vijf jaar kunnen worden terugverdiend. Met aandacht voor gebieds-/terreingerichte aanpak, voor ondernemersverenigingen, voor verlichting, isolatie en verwarming (aardgasloos) en voor win-win situaties (o.a. veiligheid, gezondheid). Anderzijds betekent dat de lokaal gemaakte afspraken worden nagekomen. Daarin faciliteert de gemeente ook mogelijkheden voor zon op daken.

Status: begin gemaakt

- De informatieplicht voor bedrijven per 1 juli 2019 zorgt ervoor dat meer bedrijven inzicht moeten verlenen in hun energieverbruik en wij gaan hierin ondersteunen met informatiebijeenkomsten in het najaar 2019 en mogelijk ook met het aanbieden van energiescans.
- De ODRN zal de handhaving verzorgen.

Samen met de **woningbouwverenigingen** wordt gewerkt aan de collectieve aanpak van energiebesparing in woningen. Bestaande woningen worden allemaal gemiddeld label B (2020) en vanaf 2019 worden alle nieuwe woningen en gebouwen met label A gerealiseerd. Streven is

energie neutraal bouwen. Concrete afspraken daarover zijn vastgelegd in de Woonvisie en prestatieafspraken.

Status: loopt

- Regelmatig gesprek met de nieuwe woningcorporatie Woonwaarts (fusie van Standvast Wonen en De Gemeenschap) en de Kernen over de uitvoering van de afspraken in de nieuwbouw en bestaande bouw. In het najaar starten de gesprekken over nieuwe prestatieafspraken.
- Ook over het collectief aanpakken van energiebesparing in bestaande woningen worden afspraken gemaakt oa over de inzet van energiecoaches en het Loket Duurzaam Wonen +.

2. Energieloket

Het Loket Duurzaam Wonen + vormt de schakel tussen inwoners en lokale aanbieders en helpt huiseigenaren met het verduurzamen van hun woning. De gemeente faciliteert de inzet van het loket. We brengen de informatie nog dichterbij de burger (in de kernen) en verhogen daarmee de bewustwording en zet aan tot actie.

Status: in najaar 2019 startoverleg

Begin september is er overleg met het Loket Duurzaam Wonen + en andere regiogemeenten over de professionalisering van het loket en de vraag hoe het loket nog beter zichtbaar en bereikbaar wordt.

3. Aardgasloos

Druuten van het gas af, dat is het doel. Dat betekent onder andere duurzaam verwarmen. Per 1 juli 2018 is de verplichting tot aansluiting op het gasnet vervallen. Uitgangspunt voor **nieuwbouw** is dan ook gasloos. Daar waar projecten al zijn vergund start de gemeente de dialoog gericht op bijsturen en daagt zij de projectontwikkelaar uit. Daarbij hanteert zij speerpunten voor aardgasloos wonen en zet de gemeente Druten zich actief in om samen met de ontwikkelaars, bouwers en eigenaren te zoeken naar de beste mogelijkheden voor aardgasloos.

Status: loopt/in uitvoering

- De dialoog met ontwikkelaars en woningbouwcorporaties over aardgasloos bouwen loopt.
- Aanvragen voor omgevingsvergunningen en bestemmingsplanwijzigingen worden getoetst op de eis van gasloos bouwen (en bij voorkeur energieneutraal).

Bij de **bestaande bouw** is de aanpak tweeledig: a) ontwikkelen van een (pilot)project aardgasloos–collectieve aanpak en b) stimuleren individueel verwarmen. Het eerste collectieve project is **Aardgasloos Deest** (ca. 650 woningen). Gezien de kenmerken van Deest is dit de meest kansrijke kern om als eerste van het gas af te kunnen. Belangrijke uitgangspunten zijn dat de woonlasten niet mogen stijgen voor inwoners en bedrijven en de inwoner staat centraal in de transitie. De gemeente neemt het voortouw om samen met partners als Woonwaarts, Alliander en de inwoners van de wijk de mogelijkheden te verkennen en het project op te zetten.

Status: verkenning loopt

- In het najaar 2019 worden de eerste stappen gezet voor een aardgasloos Deest met een plan van aanpak en een projectleider die het proces gaat aansturen en belangen van inwoners en bewoners gaat verwerken.
- De gemeente heeft het initiatief genomen om samen met Woonwaarts en Alliander te verkennen of een warmtenet mogelijk is in Deest op basis van restwarmte van nabijgelegen industrie en/of

warmte uit oppervlaktewater.

- Samen met gemeente Wijchen wordt in het najaar ook een start gemaakt met een gemeentebrede warmtevisie waarvoor eerst een startnotitie wordt voorgelegd aan beide gemeenteraden waarin de inhoud, de randvoorwaarden, rollen en proces worden geschetst op basis waarvan de komende jaren met partijen wordt samengewerkt. Hierbij wordt ook nadrukkelijk gekeken wat de provincie en het Rijk te bieden hebben (voorbeelden elders, kennis en geld) en ervaringen/aanpak vanuit de pilotwijken.

4. Zon op dak

Het gaat daarbij om daken van woningen en bedrijven en andere gebouwen, met een goede oriëntatie op de zon.

De gemeente promoot en geeft ruimte aan initiatiefnemers voor projecten met betrekking tot zon op dak. Dat kan individueel en collectief (denk aan postcoderoos projecten).

Zij maakt afspraken met partners in de huursector en bedrijven en stimuleert verenigingen, scholen, etc. Waar nodig faciliteert de gemeente met financiële middelen zoals de duurzaamheidslening.

Status: loopt

- Gemeente werkt mee aan diverse initiatieven en zal binnenkort zonnepanelen op het dak van d'n Bogerd en het gemeentehuis installeren.
- Er zijn diverse plannen voor zonnepanelen bij onder andere sportverenigingen en ideeën bij de gemeente om net als in Wijchen leningen hiervoor te verstrekken.
- De duurzaamheidslening wordt goed gebruikt voornamelijk voor zonnepanelen op het dak.

5. Zon op land en water

In de energiebehoefte die overblijft na energiebesparing en kleinschalige duurzame energieproductie door zon op daken, kan worden voorzien door grootschalige energieproductie uit zon. Het gaat dan om **zonnevelden op land of op water**. In Druten is de potentie groot, groter dan het ingeschatte benodigde eigen energieverbruik in 2040. Dat betekent dat de potentie naar behoefte van de gemeente kan worden ingevuld. Er zijn zeven initiatieven voor grootschalige zonne-energieprojecten, zes op land en een op water. Drie daarvan zijn het meest kansrijk. De kansrijkheid is bepaald door onder andere landschappelijke inpassing, multifunctionele inzet, aansluitkosten op het net (nabijheid trafo station), economische doeleinden (landbouwgrond) ecologische doeleinden. De meest kansrijke locaties voor periode tot 2023 zijn:

- Uivermeertjes;
- Vissert;
- Veldstraat.

Status: van initiatief naar ontwerp

- Uivermeertjes: plan voor 20 ha zonnepanelen (nu 40 MW) op Uivermeertjes bevindt zich nog in de initiatieffase en er wordt gekoerst op het inzetten van de RO-procedure in september.
- Vissert: plan voor 9 ha zonnepanelen (7,5 MW) verkeert ook nog in de initiatieffase, in afwachting van een visie op zonne-energie.
- Veldstraat: plan voor 21 ha zonnepanelen (17MW) verkeert ook in initiatieffase, in afwachting van

een visie op zonne-energie

Bij vaststelling van de routekaart bestond er nog geen gemeentelijk beleid voor grootschalige duurzame energie uit zonnevelden maar is bepaald dat tot aan de totstandkoming van dit beleid de gemeente de Gelderse Tien hanteert (tien principes voor een daadkrachtige aanpak, die de energietransitie moet versnellen). De gemeente Druten onderschrijft deze principes en zal deze ook hanteren in haar beoordeling van aanvragen.

Status: zonnevisie richting besluitvorming

- Bureau Waalbrug heeft de afgelopen maanden in overleg met gemeente, (lokale) initiatiefnemers, GNMF, provincie enz **een zonnevisie** voor gemeente Druten (én Wijchen) ontwikkeld. Alle initiatieven voor zonneparken (met uitzondering van Uivermeertjes) zijn aangehouden.
- De zonnevisie zal in het najaar aan uw raad ter vaststelling worden voorgelegd.

6. Windenergie

De huidige coalitie overweegt andere energievormen, waaronder windenergie, als de energiedoelen niet gehaald worden. Er worden geen onomkeerbare besluiten genomen ten aanzien van windenergie. Wel zal de gemeente de komende periode met haar inwoners, bedrijven, buurgemeenten en andere belanghebbenden de dialoog blijven voeren over windenergie. Mede gelet op het feit dat de buurgemeenten bezig zijn met windturbines, soms op of in de nabijheid van de gemeente grens.

Uiteindelijk zou dit kunnen leiden tot een breed gedragen windvisie voor de gemeente Druten die samen met een nader uitgewerkte visie op grootschalige zonne-energie het beleidskader voor grootschalige energie in Druten kan vormen.

Status: on hold

In het verlengde van de zonnevisie zal de dialoog over windenergie met alle belanghebbenden worden gestart of eerder – indien nodig –.

7. Participatie

Participatie is een belangrijke randvoorwaarde voor het slagen van de energietransitie. De gemeente stuurt op participatie in onder andere grootschalige duurzame energie projecten en aardgasloze wijken en geeft ruimte en steun aan bestaande en nieuw te vormen coöperaties. Coöperaties kunnen sterk zijn en concreet vormgeven aan participatie en daarmee meters maken.

Status: on hold

De gemeente zal initiatieven en coöperaties dit jaar nog actief benaderen om te bepalen wat ze nodig hebben om de participatie te stimuleren.

8. Oog voor innovatie

Het jaar 2040 is nog ver weg en op die lange termijn vinden nieuwe ontwikkelingen plaats die , nu nog niet te overziene, nieuwe kansen biedt. Denk aan waterstoftoepassingen en opslag van energie, maar ook rendement verhoging en productontwikkeling. Gemeente Druten heeft oog voor deze innovaties en houdt de (snelle) technologische ontwikkelingen in ogenschouw. Daarbij staat de gemeente ook open voor pilots.

Status: loopt

Innovaties worden gevolgd onder andere door de website van RVO te volgen en nieuwsbrieven van innovatieve koepels.

9. Financieel instrumentarium

De gemeente Druten kan de energietransitie ook faciliteren met financieel instrumentarium. Om de benodigde versnelling te krijgen is dit zelfs noodzakelijk. De inspanningen van de gemeente liggen vooral in het mobiliseren en verbinden van partijen, hen aanzetten tot het nemen van maatregelen en hen daarbij faciliteren.

De investeringen in de energiemaatregelen moeten de inwoners, bedrijven en andere stakeholders zelf doen. De gemeente Druten zal geen investeringssubsidies geven, dat is aan het Rijk en de Provincie. De gemeente zal dit actief promoten en initiatiefnemers aan de juiste informatie helpen (samen met het energieloket en de energie-coöperatie).

De gemeente verstrekt wel stimuleringsubsidies voor een 'duwtje in de rug' en voor initiatieven waar een zekere marktwerking (nog) niet aan de orde is. Daarnaast stelt de gemeente goedkope leningen beschikbaar zoals de duurzaamheidslening.

Status: loopt

- Gemeente Druten heeft een duurzaamheidslening waar goed gebruik van wordt gemaakt. Deze lening is omgezet in een zogenaamde lening Toekomstbestendig Wonen (met 50% cofinanciering van de provincie).
- Diverse initiatiefnemers zijn op de weg geholpen.

10. Regionale samenwerking

In de uitvoering van de routekaart werkt Druten nauw samen met gemeente Wijchen vanwege de ambtelijke fusie. Conform de bestuurlijke afspraken zullen Druten en Wijchen de aanpak zoveel mogelijk harmoniseren. In de uitvoering van de projecten zullen beide gemeenten daar waar het kan samen optrekken en grootschalige initiatieven zullen tenminste onderling worden afgestemd. Dat laatste geldt ook voor de andere buurgemeenten (Beuningen, West Maas en Waal).

Status: loopt

- In het uitvoeringsprogramma worden - als het kan - beleid en projecten geharmoniseerd (gelijk getrokken)
- Op 17 juni was overleg tussen de wethouders duurzaamheid van Beuningen, Druten, Wijchen en West Maas en Waal over grootschalige projecten in wind en zon en de afstemming daarover. Afspraak is om dit overleg 4x per jaar te doen naast bilaterale e/of incidentele overleggen

Verder is het belangrijk dat de gemeente Druten met de uitvoering van deze Routekaart haar bijdrage levert aan de uitvoering en actualisatie van de Routekaart energietransitie Regio Arnhem Nijmegen, 6 maart 2018. Momenteel speelt ook dat gemeente Druten een bijdrage gaat leveren aan de Regionale Energiestrategie Arnhem Nijmegen, dat is afgesproken in het InterBestuurlijk Programma en het Klimaatakkoord.

Status: loopt

- Gemeente Druten levert een bijdrage aan de uitvoering en actualisatie van de Routekaart energietransitie Regio Arnhem Nijmegen wat tevens de basis is van een nog op te stellen Regionale Energiestrategie Arnhem Nijmegen.
- In september is de concept-startnotitie over de RES in uw raad. In de RES wordt straks geregeld hoe de lokale ambitie wordt vertaald naar een regionale ambitie.
- Na de zomer starten de ruimteateliers waarin de ambities en projecten van gemeenten met

elkaar worden vergeleken en tegen elkaar afgewogen.

11. Het goede voorbeeld

Het is belangrijk dat de gemeente laat zien wat ze predikt. Naast het aanjagen van anderen in de energietransitie, gaat de gemeente dan ook zelf aan de slag. De eerste actie is het verduurzamen van de in eigen bezit zijnde gemeentelijke gebouwen. Het betreft de gebouwen met een sociaal maatschappelijke functie en gebouwen die voor de dienstverlening van de gemeente nodig zijn. Daarbij gaat het zowel om energiebesparing als (kleinschalige) duurzame energie opwekking. Ook dorpshuizen staan op het netvlies van de gemeente en waar nodig zal de gemeente het verduurzamen van dorpshuizen faciliteren.

Status: uitgevoerd en verkenning

We kopen sinds 2018 groene stroom in voor alle gemeentelijke aansluitingen. Voor het 'vergroenen' van aardgas wordt een voorstel verwacht (regionaal project)

De gemeentelijke gebouwen zijn – naar mogelijkheden – al verduurzaamd.

Voor dorpshuizen wordt gekeken naar mogelijkheden om verduurzaming te stimuleren.

Daarnaast zal de gemeente blijven zoeken naar mogelijkheden voor het verduurzamen van het eigen wagenpark, de openbare ruimte en de eigen organisatie. Dat betekent ook dat zij de samenwerking rondom duurzaamheid tussen de afdelingen zal bevorderen.

Status: in uitvoering

Momenteel worden de mogelijkheden verkend voor het werven van een centrale inkoper die duurzaam inkopen (in de brede zin) gaat vormgeven en coördineren.

Ook wordt bekeken of regionale aanbesteding van het eigen wagenpark voordelen biedt.

Andere activiteiten/projecten lopen ook

Er zijn natuurlijk meer Drutense activiteiten die bijdragen aan de ambities. Er zijn immers ook partijen die duurzame maatregelen uitvoeren zonder betrokkenheid van de gemeente. Ze vallen buiten de scope van het programma maar de gemeente zal hier ook aandacht aan besteden.

Daarnaast werken we als gemeente op meer thema's dan alleen energie aan duurzaamheid. Denk aan water, afval en milieu, voedselverspilling. Deze thema's kennen hun eigen plannen. Op termijn ontstaat hieruit een bredere duurzaamheidsagenda.